Küresel Isınmanın Sonuçları: Kuraklık, Açlık, Yoksulluk

İklim değişikliği ve küresel ısınma ifadeleri genellikle birbirinin yerine kullanılır. Ancak bunlar farklı anlamlara sahiptir. Benzer bir şekilde, farklı mekânsal ve zamansal ölçeklere atıfta bulunan hava durumu ve iklim de sıklıkla karıştırılmaktadır. Hava durumu, belirli bir bölgede meydana gelir ve kısa zaman aralıklarında atmosferik koşullara göre değişiklik gösterir. Diğer taraftan iklim ise on yıllar boyunca devam eden ve daha geniş alanları kapsayan uzun vadeli atmosfer olaylarıdır. Küresel sıcaklık ortalaması, nem oranı ve yağış modeli iklimin konusu içerisindedir.[1]

Sanayi Devrimi'nden sonra, 20. yüzyılın başlarında ve en önemlisi 1970'lerin sonlarından bu yana, atmosfere fosil yakıt salımında büyük bir artış yaşanmış, söz konusu gaz emisyonu dünya üzerinde yıl boyunca kara, deniz ve havada ölçülen ortalama sıcaklıklarda yükselmeye sebep olmuştur. Bu durum literatüre küresel ısınma olarak geçmiştir. 1880 yılından bu yana dünya genelinde ortalama yüzey sıcaklığı 20. yüzyılın ortalarına (1951-1980 yılları) kıyasla yaklaşık 0,8° C (1,4° F) yükselmiştir.[2]

Küresel ısınmanın bir sonucu olan iklim değişiklikleri de bilimsel bir tür atmosferik yahut astronomik olaylardır. İnsan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan CO2 (karbondioksit), CH4 (metan), C4H10 (bütan) gibi sera gazlarının atmosferde sıkışmasıyla meydana gelmektedir.[3] Deniz seviyesinin yükselmesi, Grönland, Antarktika, Kuzey Kutup ve dağ buzullarının erimesi, iklimsel değişimlerden ötürü yaşanmaktadır.[4]

Gelişmiş sanayi ülkeleri dünya üzerinde yaşanan iklim değişikliklerinin ve küresel ısınmanın en birincil sorumlularıdır. Tarih boyunca insan hayatını doğrudan etkileyen bu doğa olayları en fazla yoksul ve gelişmekte olan ülkeleri etkilemektedir. 1980 yılından bu yana Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki insanların yaklaşık %80'i, hava ve iklim felaketleri sebebiyle mağduriyet yaşamaktadır. Söz konusu bölgeler bulundukları coğrafi koşullar sebebiyle yaşanan aşırı hava olaylarından fazlasıyla etkilenmektedir. Bunun bir nedeni, kullandıkları ileri sanayi teknolojileriyle atmosfere aşırı derecede gaz salımı yapan ileri sanayi ülkelerinin küresel ısınmanın önlenmesi ve iklim değişikliklerine adapte olunması noktasında strateji geliştirmek hususunda umursamaz davranmalarıdır. Bu durum, daha fazla zenginlik uğruna çevreyi kirletenlerle kirlenen çevrede yaşam savaşı veren mağdurlar arasında çözülmesi gereken ciddi adalet problemleri meydana getirmiştir. Söz konusu problemlerden en önemlisi ise iklim değişiklikleri ile arasında sıkı bir korelasyon olan yoksulluk, açlık ve kuraklıktır.[5]

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından yapılan uyarıda, iklim değişikliği sebebiyle 2030'a kadar 122 milyon kişinin aşırı yoksulluğa itilebileceği duyurulmuştur. Çünkü gıda güvenliğini olumsuz etkileyen iklim değişiklikleri tarım faaliyetlerine büyük ölçüde zarar vermektedir.[6]

Tarımsal arazilerin ve ekinlerin zarar görmesi bugün milyonlarca insanın açlıkla karşı karşıya kalmasının temel faktörlerindendir. Bu sayı yaklaşık olarak dünya üzerindeki mülteci sayısına denktir. Dünyanın öteki gündemi olarak da ifade edebileceğimiz söz konusu durum, uluslararası kamuoyunda ne acıdır ki çok fazla karşılık bulmamaktadır. Bunun nedeni bu tür felaketlerin sessizce tırmanıyor olmasıdır.[7]

Dünyanın en büyük su kütlelerinden biri olan Büyük Okyanus'ta yüzey sularının sıcaklığındaki büyük ısınma ve bu durumun yol açtığı atmosferik olayların genel adı olarak kullanılan El Nino[8] ile birlikte Afrika, Güney Afrika, Orta Amerika, Asya, Karayipler ve Pasifik'teki insanlar ciddi bir kuraklık ve sel baskınlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Halen 31,1 milyon insan Somali'de açlık ve gıda güvensizliği ile boğuşmaktadır. Yalnızca Etiyopya'da kuraklıktan etkilenen 9,7 milyon insan acil insani gıda yardımına ihtiyaç duymaktadır.[9]

Sanayi devlerinin gaz emisyonu sınırlamalarını görmezden gelmeleri, petrol, kömür vb. fosil kaynaklarının bilinçsiz kullanımı gibi sebeplerle artan küresel ısınma, ekvatoral bölgelerdeki ekinleri ve yaşam alanlarını da tarumar etmiştir. İklimsel değişikliklerin acı bir sonucu olan kuraklığın tarım ürünlerini mahvetmesiyle birlikte şu an Güney Afrika'da 39 milyon insan gıda yetersizliği çekmektedir. Her geçen yıl artan sıcaklıklara ve değişen iklime uyum sağlamakta güçlük çeken bu bölgelerde yaşayanlar; çobanlar, balıkçılıkla geçinenler ve çiftçiler, daima iki zorlu şık arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadır. Bunlardan bir tanesi yeni yaşam alanları bulmak maksadı ile göç etmek, ötekisiyse kalmak ve açlıkla yüzleşmektir.[10]

Gıda ürünlerinin mevcut olduğu ve bu ürünlerin pazarlara aktarılacağı bölgeler de aşırı hava olaylarından olumsuz etkilenmektedir. Yaşanan birtakım doğal felaketler, ana yolları, demir yolu hatlarını, limanları tıkayabilmekte ve açlıktan kıvranan bölgelere yiyecek akışının sağlanmasını engelleyebilmektedir. Ayrıca, El Nino gibi aşırı hava olayları, ekinleri yok etmekte ve gıda fiyatlarında ani artışlara sebebiyet vermektedir. Örneğin, 2016 yılının Temmuz ayında Malavi'de mısır fiyatları beş yıldan biraz daha fazla sürede %192 oranında artmıştır. Söz konusu artışın 2016'ın sonuna kadar devam edeceği tahmin edilmektedir. 2030'lu yıllara kadar Sahra altı Afrika bölgesinde mısırın ve diğer tahıl ürünlerin %95'inin tükeneceği tahmin edilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere yerel iklimsel şoklar yerel gıda üretimine, fiyatlara ve tüketime doğrudan etki etmektedir.[11]

Hızlı şehirleşme ve sanayileşme gibi nedenlerle ortaya çıkan iklim değişiklikleri insanlık için hayati önem taşıyan su kaynaklarının tükenmesine ve kirlenmesine de neden olmaktadır. 21. yüzyılın stratejik kaynaklarından biri olarak kabul gören su kaynakları ile ilgili hazırlanan bir rapora göre 2,7 milyar insan yılda en az bir ay su sıkıntısı çeken havzalarda yaşamlarını sürdürmektedir. 2050 yılında da dünya nüfusunun %40'ından fazlasının su stresi çeken havzalarda yaşayacağı tahmin edilmektedir. 2010 yılında yayımlanan uluslararası bir rapora göre, bir milyar insan içme suyuna erişimden yoksundur. Yalnızca sosyal ve çevresel açıdan değil, aynı zamanda ekonominin sürdürülebilirliği açısından da kritik öneme sahip olan su kaynaklarının yetersiz ve erişilemez olması, birçok insani krizi de beraberinde getirmektedir.[12] Örneğin Etiyopya 30 yıldır kuraklıkla mücadele etmektedir. Etiyopyalılar umutsuz bir şekilde su arayışlarını sürdürmekte, kadınlar evlerine su getirebilmek için günde iki ila altı saat arasında yol yürümektedir.[13] İklim değişiklikleri nedeniyle hızla yükselen su kıtlığı, gıda üretimini ve kalitesini de düşürmektedir. Bu durum insanların, özellikle de çocukların, besin güvenliğini ve sağlıklarını tehlikeye atmakta, her sene milyonlarca kadın ve çocuk bu sağlıksız koşullar ve gıda yetersizliğinden dolayı hayatını kaybetmektedir.

Geçen aralık ayında Paris'te toplanan İklim Zirvesi'nde gelişmiş ülke hükümetleri küresel ısınma sebebiyle kırılganlaşan bölgelerdeki sorunlarla baş etmek maksadıyla finansal yatırımlar yapacaklarına dair taahhütlerde bulunmuşlar, ancak ne yazık ki sözlerini tutmamışlardır. Yaşanan iklimsel değişikliklere adapte olamayan ve giderek ısınan dünyada gıdaya daha çok ihtiyaç duyan ülkelerin içerisinde bulunduğu trajik hal göz önüne alındığında bu durumun etkileri açıkça görülmektedir.[14]

Dünyanın genelinde yaşanan iklim değişiklikleriyle alakalı belirsizlikler de hâlâ devam etmekte, bölgesel tahminler dünya genelinde kuraklığın birçok bölgedeki insana göz açtırmadan devam edeceğini göstermektedir. Etiyopya, Somali ve Kenya'nın ortalamanın altında yağış alması beklenirken, bazı bölgelerde sel felaketlerine sebep olacak yoğun yağışlar görüleceği tahmin edilmektedir. Her iki durumun da ekinleri yok edeceği ve salgın hastalıkların ortaya çıkmasına sebep olacağı aşikârdır.[15]

Dünyanın içerisinde bulunduğu bu tablo, gelişmiş sanayi ülkelerinin iklim değişikliklerinden olumsuz etkilenen yoksul toplumlara, söz konusu değişikliklere uyum sağlamaları, ısınan bir dünyada yeteri derecede besine ve suya sahip olmaları, ekonomik ve sosyal gelişmişliklerini ilerletebilmeleri noktasında yardımcı olmayacaklarını açıkça göstermektedir. Hâlbuki dünyanın içerisinde bulunduğu bu kriz halinde erken davranmak, tedbirler almak ve yoksul bölgelere yatırımlar yapmak, geç kalmaktan %40 daha az maliyetli olacaktır.[16]

Aksi takdirde yok oluşun eşiğindeki yeryüzünü kurtarabilmek çok da mümkün olmayacaktır.

[1] “What’s in a name? Weather, global warming and climate change”, *NASA Global Climate Change*, http://climate.nasa.gov/resources/global-warming/ (15.11.2016).

[2] “What’s in a name?...”.

[3] “İklim değişikliği”, *Vikipedi*, https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0klim_de%C4%9Fi%C5%9Fikli%C4%9Fi (15.11.2016).

[4] “What’s in a name?...”.

[5] “Climate Change and Poverty 5-2008”, MISEREOR Ihr Hilswerk für Menschen in Not, s. 3.

[6] “İklim değişikliği 122 milyon kişiyi aşırı yoksulluğa itebilir!”, *T24*, http://t24.com.tr/haber/iklim-degisikligi-122-milyon-kisiyi-asiri-yoksulluga-itebilir,365631 (15.11.2016).

[7] “5 things you need to know about climate change and hunger”, OXFAM, https://www.oxfam.org/en/grow/5-things-you-need-know-about-climate-change-and-hunger (15.11.2016).

[8] “El Niño”, Vikipedi, https://tr.wikipedia.org/wiki/El_Ni%C3%B1o (15.11.2016).

[9] “5 things you need to know...”.

[10] “5 things you need to know...”.

[11] “5 things you need to know...”.

[12] “Su kıtlığı, dünyadaki en önemli üç risk arasında bulunuyor”, *Gıda Hattı*, http://www.gidahatti.com/su-kitligi-dunyadaki-en-onemli-uc-risk-arasinda-bulunuyor-45921/ (15.11.2016).

[13] “5 things you need to know...”.

[14] “Stop the Cracks: Invest more money to help world’s poorest adapt to climate change”, OXFAM, https://www.oxfam.org/en/multimedia/video/2016-stop-cracks-invest-more-money-help-worlds-poorest-adapt-climate-change (15.11.2016).

[15] “Stop the Cracks: Invest more...”.

[16] “5 things you need to know...”,.